

5170

۱۹۹۰

۲۵۲

۵/۹

بسم الله الرحمن الرحيم

انتشارات ارمغان طوبی

تهران < خیابان انقلاب ، خیابان ۱۲ فروردین ، کوی نوروز پلاک ۲۰

تلفن : ۶۶۹۵۹۹۴۵ همراه : ۸۵۸ ۵۹۰۰ ۰۹۱۲

قم < بلوار معلم، مجتمع ناشران

تلفن : ۳۷۷۳۷۳۶۷ همراه : ۰۰۷۹ ۷۴۷ ۰۹۱۲

armaghan_tooba (کتاب طوبی)

📞 <https://telegram.me/k3tabkhanha>

ارتباط مستقیم با مولف

saam_esmaili@yahoo.com

همراه : ۰۹۱۲۳۸۳۳۵۲۵

بنگ ایل

سرزمین پهناور لر بختیاری

پژوهشگر و نویسنده
ولی الله اسماعیلی درکه

اسماعیلی درکه، ولی الله، ۱۳۶۳ -	سرشناسه
فیفا	وضعیت فهرست نویسی
۴-۳۵-۹۹۸۹-۶۰۰-۹۷۸	شماره
بنگ ایل: سرزمین پهناور لر بختیاری	عنوان و نام پدیدآور
پژوهشگر و نویسنده، ولی الله اسماعیلی درکه	
ارمغان طوبی، ۱۳۹۷.	مشخصات نشر
۲۵۲ ص: مصور	مشخصات ظاهری
چاپ قبلی: چشم ساعی، ۱۳۹۵ (۲ ج)	یادداشت
سرزمین پهناور لر بختیاری	عنوان دیگر
بختیاری	موضوع
بختیاری - آداب و رسوم و زندگی اجتماعی	موضوع
لرها - ایران	موضوع
چهارمحال و بختیاری	موضوع
۹۵۵/۹۷۶	رده بندی دیویی
DSRV۲ / ۳ الف ۵۱۳۹۷	رده بندی کنگره
۵۱۵۲۲۸۵	شماره کتابشناسی ملی

بنگ ایل

سرزمین پهناور لر بختیاری

انتشارات ارمغان طوبی

پژوهشگر و نویسنده: ولی الله اسماعیلی درکه
صفحه آرا و طراح جلد: الهام السادات سلجوقیان
نوبت چاپ: سوم (اول ناشر ۱۳۹۷)

چاپخانه: قدس

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

فهرست مطالب

۹	مقدمه‌ی سید آقا شهاب محمودی
۱۲	مقدمه‌ی نویسنده

فصل اول: کلیاتی پیرامون بختیاری‌ها

۱۶	۱. نام‌شناسی بختیاری
۱۸	۲. وجه تسمیه لر
۱۹	۳. ریشه و منشأ ایل بختیاری
۲۱	۴. مردم‌شناسی بختیاری
۲۵	۵. سکونتگاه
۲۶	۶. گویش بختیاری
۳۱	۷. ایل جانکی
۴۶	۸. وجه تسمیه استان چهارمحال و بختیاری
۴۶	۹. عشایر بختیاری
۵۲	۱۰. کوچ عشایر
۵۴	۱۱. ایل‌راه‌ها و راه‌های مالرو در بختیاری
۵۶	۱۲. پراکندگی لر‌ها
۵۸	۱۳. جمعیت لر‌ها

فصل دوم: بختیاری‌ها در ادوار تاریخ

۶۲	۱. مقدمه
۶۴	۲. کوروش، فتح بابل، بختیاری‌ها
۶۹	۳. بختیاری در زمان سلوکیان و اشکانیان
۷۰	۴. دوره ساسانی
۷۱	۵. بختیاری‌ها بعد از ظهور اسلام
۷۳	۶. از عصر مغول تا صفویه

۷۶	۷. بختیاری در زمان سلطه افغان‌ها
۷۷	۸. دوره افشاریه
۸۰	۹. دوره زندیه
۸۱	۱۰. عصر قاجاریه تا به امروز
۸۶	۱۱. بختیاری‌ها در سپیده دم تاریخ ایران
۸۶	۱۲. بختیاری در دوره افسانه‌ای یا پیشدادیان
۸۸	۱۳. بختیاری در دوره حماسی یا کیانیان
۹۰	۱۴. بختیاری در زمان حکومت علی‌خان چهارلنگ
۹۱	۱۵. انتقال قدرت به ایل هفت لنگ بختیاری
۹۳	۱۶. حکومت اتابکان لر بزرگ

فصل سوم: مشاهیر و نام‌آوران بختیاری

۹۶	۱. مشاهیر و نام‌آوران بختیاری
۱۰۴	۲. انقلاب مشروطه
۱۰۴	۳. آشنایی بختیاری با مشروطه
۱۰۴	۴. سه جریان فکری بختیاری
۱۰۵	۵. سردار اسعد بختیاری
۱۱۰	۶. بختیاری در دوره پهلوی
۱۱۰	۷. رشادت‌های ایل بختیاری
۱۱۲	۸. بی‌بی مریم بختیاری شیر زنی از خطه زاگرس
۱۱۹	۱۰. جعفرقلی خان سردار اسعد سوم
۱۱۹	۱۱. ابوالفتح خان بختیاری
۱۱۹	۱۲. ماجرای افشای ستمکاری برخی خوانین
۱۲۲	۱۳. شهدای بختیاری

فصل چهارم: ساختار اجتماعی ایل بختیاری

۱۳۴	۱. ضرورت مطالعه ساختار اجتماعی ایل بختیاری
۱۳۵	۲. تعریف ایل
۱۳۶	۳. ایل و عشایر
۱۳۸	۴. طبقه‌بندی ایل‌ها
۱۴۲	۵. چگونگی شکل‌گیری ساختار اجتماعی بختیاری

۱۴۴	۶. ساختار اجتماعی ایل بختیاری
۱۴۸	۷. برخی اصطلاحات مربوط به ساختار اجتماعی
۱۴۹	۸. رسم خین و چو
۱۴۹	۹. طبقات اجتماعی در ایل بختیاری
۱۵۱	۱۰. طبقات پایین هرم جامعه بختیاری

فصل پنجم: ساختار سیاسی ایل بختیاری

۱۵۴	۱. شکل‌گیری ساختار قدرت در ایل بختیاری
۱۶۰	۲. خان و ایلخان در بختیاری
۱۶۳	۳. هرم قدرت در جامعه بختیاری
۱۶۴	۴. چگونگی انتخاب خان
۱۶۵	۵. شیوه‌های اعمال قدرت خوانین
۱۶۷	۶. اختیارات و مسئولیت‌های خوانین
۱۶۷	۷. علل کاهش قدرت خوانین بختیاری و اضمحلال نظام خانی
۱۶۹	۸. ایلخان
۱۷۰	۹. ایل بیگ
۱۷۱	۱۰. کلانتران
۱۷۲	۱۱. کدخدایان
۱۷۴	۱۲. ریش سفید

فصل ششم: آداب و رسوم بختیاری

۱۷۸	۱. ویژگی‌های فرهنگی
۱۸۱	۲. جاذبه‌های فرهنگی
۱۸۲	۳. قابل توجه سازمان میراث فرهنگی
۱۸۳	۴. اعتقادات مذهبی بختیاری‌ها
۱۸۵	۵. جشن‌های ملی و مذهبی
۱۸۵	۶. شب یلدا
۱۸۶	۷. آداب چهارشنبه‌سوری
۱۸۷	۸. سنت سمنو پختن
۱۸۷	۹. عید نوروز
۱۸۸	۱۰. آداب ازدواج و عروسی در بختیاری

۱۹۳	۱۱. آیین طلب باران (کل الیکوسه).....
۱۹۳	۱۲. مراسم چل کچلون.....
۱۹۴	۱۳. سوگها و عزاها.....
۱۹۵	۱۴. پوشاک و لباس بختیاری‌ها.....
۲۰۰	۱۵. پوشش و آرایش زنان بختیاری از زبان لایارد.....
۲۰۲	۱۶. زیورآلات زنان.....
۲۰۳	۱۷. ضرب المثل‌های بختیاری.....

فصل هفتم: موسیقی و شعر

۲۱۴	۱. موسیقی لری.....
۲۱۵	۲. ارتباط شعر و موسیقی با سایر عناصر فرهنگی.....
۲۱۶	۲. آواز و موسیقی سنتی.....
۲۱۷	۳. شاهنامه‌خوانی و ارتباط آن با موسیقی سنتی.....
۲۲۵	۵. خوانندگان و شاهنامه‌خوانان (صاحب اثر).....
۲۲۶	۶. شاهنامه‌خوانان محلی.....
۲۲۶	۷. موسیقی و ترانه‌های بختیاری.....
۲۲۷	۸. موسیقی مجالس عروسی و شادی.....
۲۲۸	۹. رقص بختیاری و انواع آن.....
۲۳۰	۱۰. موسیقی مراسم عزاداری.....
۲۳۲	۱۱. موسیقی حماسی.....
۲۳۲	۱۲. انواع مقام‌ها و تصنیف‌ها.....
۲۳۶	۱۳. چوب بازی.....
۲۳۸	۱۴. آلات موسیقی.....
۲۳۹	۱۵. سروده‌های بختیاری.....
۲۴۱	۱۶. موسیقی کار/ کار آواها.....
۲۴۳	۱۷. شعر بختیاری از آغاز تا دوره مشروطه.....
۲۴۴	۱۸. شعر بختیاری از دوره مشروطیت تا انقلاب اسلامی.....
۲۴۶	۱۹. شعر بختیاری از انقلاب اسلامی تاکنون.....
۲۴۷	۲۰. برخی از شاعران جوان بختیاری.....
۲۵۰	منابع و مأخذ.....

مقدمه‌ی سید آقا شهاب محمودی

ناز نام مردمان و ایل بختیاری چنان در اعماق تاریخ ریشه و اصالت دارند و به اندازه‌ای غنی، گسترده، خوش آوازه و حائز اهمیت هستند که هرچه بنویسیم و بنویسند، کم است و ناگفته‌های آن فراوان و رازهای پنهان آن بی‌شمارند. علاقه به تاریخ و کنجکاو‌ی در احوال و اوضاع گذشتگان در میان هم‌تباران بختیاری درخور توجه و مثال‌زدنی است. میل به شناختن و دانستن باعث گردید جمعی از فرزندان این کهن ایل، آستین همت بالا زده و هر کدام فراخور دانش و تجربه خود بخشی از تاریخ و فرهنگ بختیاری را معرفی کرده و دین خود را تا اندازه‌ای ادا کرده باشند.

تاریخ بهترین راهنمای انسان برای آگاهی از احوال گذشتگان است. شناخت و بررسی سرگذشت پیشینیان انسان را به حدی از دانش و آگاهی می‌رساند که گرچه عمر آن‌ها را نداشته گویا با آن‌ها زندگی کرده؛ بلکه از اول تا آخر با آن‌ها بوده و از این دانش در ساختن زندگی خود به خوبی می‌تواند بهره‌مند شود. به همین دلیل، مطالعه تاریخ، بلوغ و پختگی به انسان می‌دهد. او را به تفکر و تأمل سوق می‌دهد. می‌گویند مردمانی که تاریخ می‌دانند و از هویت و اصالت خود آگاه هستند، خردسالانشان همانند سالخوردگان، پخته، دانا و باتجربه هستند و آنانی

که تاریخ نمی‌دانند و نخوانده‌اند، سالخوردگان‌شان چون خردسالان بی‌تجربه، خام و ناشی هستند؛ اما لازمه شناختن و شناساندن صحیح و فهم و فهماندن درست و دقیق تاریخ آن است که صاحبان قلم و اهل دانش، کمر همت بسته در این وادی کاوش و پژوهش نمایند. مرحوم فرخی یزدی چه زیبا سروده است:

در دفتر زمانه، فتد نامش از قلم هر ملتی که مردم صاحب‌قلم نداشت

آری هر ملت، جامعه و گروه‌هنگامی می‌توانند در مسیر تاریخ حرفی برای گفتن و جایی برای ایستادن و نشستن داشته باشند و از یادها فراموش نشوند و از حافظه تاریخ محو نگردند که داشته‌های خود را با ابزار علم، هنر و شعر، زیبا معرفی کنند؛ زیرا زبان علم و هنر همه‌چیز را ماندگار، مانا و جاودان می‌سازد. از آن‌سوی، تاریخ بیانگر هویت، ریشه و شناسنامه یک ملت، قوم و گروه است و هر گروهی برای حفظ جایگاه خویش نمی‌تواند عقبه، هویت و ریشه خود به‌بوته فراموشی بسپارد؛ بلکه باید از آن آگاه و مطلع باشد و آن مرهون تاریخ است.

اما آگاهی از سرگذشت انسان‌ها و شرح چگونگی زندگی آنان تا جایی خوب و مفید است که ما را به گذشته ستایی و سنت‌گرایی سوق ندهد و به غرق شدن در گذشته منتهی نگردد. حسن و فایده تاریخ باید این باشد که مایه عبرت‌آموزی شود. چنان‌که یکی از بزرگان می‌فرماید: «باید از تحولات تاریخ عبرت گرفت و حیرت کرد، باید این حیرت‌ها و عبرت‌ها را با حوادث روز تطبیق نمود و از این اجتهاد و انطباق بر دانایی و توانایی خویش افزود».

باید از مطالعه احوال گذشتگان و زندگی دیگران درس عبرت بگیریم و چراغی فرا روی ما باشد. کارهای مردمی که از این جهان رفته‌اند، ببینیم و سخن کسانی که امروز خاموش‌اند، بشنویم و از آن‌ها درس عبرت بیاموزیم. چون تا وقتی گذشته خود را به‌درستی نشناسیم و از گذشته باخبر نباشیم تدبیر سودمندی برای آینده نخواهیم داشت؛ زیرا گذشته چراغ راه آینده است.

تلاش جناب آقای ولی‌الله اسماعیلی در که در شناساندن مردمان و ایل بختیاری ستودنی و موجب سرور و خرسندی است. این اثر ارزنده خالی از عیب و

اشکال نیست؛ اما محتوای تولیدشده با ادبیات علمی هم این امیدواری را پدیدآورده است که روزبه‌روز شمار جوانان صاحب‌قلم و اندیشه‌فزونی می‌یابند و نوید از شکوفایی و بالندگی ظرفیت‌ها و استعدادهای نهفته در دریای بیکران ظرفیت انسانی هم‌تباران می‌دهد و هم می‌تواند فرصت و سرآغازی برای کنکاش و پژوهش بیشتر و آفرینش آثار دیگری گردد.

امید بر آن است که هر روز شاهد تولیدات و محصولات فرهنگی مفید و تأثیرگذار باشیم که نیاز جامعه امروز ماست. به‌یقین آن روز که در هر کوی و برزن رایج‌ترین اجتماع، آن باشد که صاحبان قلم در صدر آن، میدان‌دار گفتمان علمی شوند و بساط کتاب‌خوانی، فرهنگ مطالعه و مناظره علمی همه جای گسترانیده باشد و هر روز و هر هفته از یک کتاب، نشریه، ایده و طرحی جدید رونمایی کنیم؛ جامعه ما به بلوغ و پختگی رسیده و صاحب دانش و فضیلت شده است. این جامعه چنان استحکام و پایداری، آسایش و خوشبختی دارد که رضایت و آسودگی خاطر همگان را سبب می‌شود و ما را به خوشبختی و رستگاری می‌رساند.

برای آقای ولی الله اسماعیلی در که به عنوان یک جوان موفق، خوش ذوق و صاحب اندیشه و همه جوانان اهل قلم این سرزمین آرزوی تندرستی، شادکامی و رستگاری دارم.

والسلام

سید آقا شهاب محمودی

چنان دیدم که هیچ کس کتابی نمی نویسد، الا
که چون روز دیگر در آن بنگرد گوید: اگر فلان
سخن چنان بودی بهتر گشتی و اگر فلان کلمه
بر آن افزوده شدی نیک تر آمدی.

دکتر عبدالحسین زرین کوب

مقدمه‌ی نویسنده

در زمانه‌ای که ابناء مختلف بشر به لطف گسترش روزافزون تکنولوژی و تسهیل
ارتباطات به هم نزدیک می شوند و از جامعه بین الملل به دهکده جهانی می
گردانید، شناخت و عرضه فرهنگ های بومی و خرده فرهنگ ها اهمیت ویژه‌ای
یافته است و در این میان مطالعه تاریخ هر منطقه و بوم به منزله پیش درآمدی
جهت جلوه گر نمودن زیبایی های سنت های محلی در عرصه جهانی است زیرا
تاریخ میراث نیاکان ماست که بدون وصیت به ما واگذار شده است.

از این رو کتاب «بنگ ایل» جهت معرفی مردمان و فرهنگ بختیاری به عنوان
بزرگ ترین جامعه عشایری ایران که دارای ویژگی های کم نظیر اجتماعی،

سیاسی، فرهنگی و آئینی است به رشته تحریر درآمده به این امید که گامی جهت پاسداشت کهن ایل بختیاری باشد.

بر خود لازم می‌دانم از همه‌ی عزیزان و بزرگوارانی که در مراحل گوناگون نگارش و چاپ کتاب اینجانب را یاری رسانده‌اند بویژه جناب آقای سید آقا شهاب محمودی به خاطر نگارش مقدمه‌ی خوب و ارزنده و همچنین از جناب آقای مصطفی‌علیزاده گل سفیدی استاد دانشگاه و نویسنده به دلیل ویراستاری و راهنمایی‌های گوناگون و همچنین از بزرگمرد سرزمین جانکی آهوشنگ شاهین پور که این اثر غنای خود را مدیون راهنمایی‌ها و نظرات ایشان است، سپاسگذاری نموده، مراتب تقدیر و تشکر خود را اعلام نمایم؛ برای همه‌ی این عزیزان آرزوی تندرستی و شادکامی دارم.

ولی‌الله اسماعیلی در که

بهار ۱۳۹۷